

DIVERSÀRIUM

■
Miquel Pueyo

Els estudis de comunicació audiovisual a la Universitat de Lleida

Globalització i societat de la informació

Vivim en una societat global i, a banda del debat polític i ideològic actual sobre aquesta realitat, convé no oblidar que no es tracta d'un procés estrictament contemporani, sinó d'una aventura que va començar al segle XV ("descobriments" d'Amèrica, divulgació de la teoria heliocèntrica i del calendari julià...) i que va entrar, a partir dels anys seixanta del segle XX ("redescobriments" del Tercer Món, arribada a la Lluna...) en la fase que nosaltres coneixem directament i que s'ha accelerat, a partir dels anys noranta, amb la fi de la guerra freda, la caiguda del mur de Berlín, el fracàs dels règims basats en la dictadura del proletariat...

En un sentit estrictament econòmic, la globalització ha estat considerada un procés basat en la recerca del benefici, en l'enfrontament a l'existència de barreres burocràtiques i administratives i en la consideració del món com un espai únic i obert a la lliure circulació de béns, capitals i serveis. D'entrada, pot semblar que es tracta d'un fenomen reforçador de la jerarquia, de l'homogeneïtzació i dels paradigmes del liberalisme, però no és menys cert que també pot contribuir a potenciar —a Europa, per exemple— una nova ordenació territorial basada en la creació de xarxes descentralitzades i més respectuoses amb les diverses identitats i amb les potencialitats econòmiques. En qualsevol cas, és innegable que aquest procés té unes implicacions sociopolítiques, culturals i ideològiques força importants i que presenta aspectes positius (extensió del dret humanitari, aparició d'organitzacions supraestatsals i de moviments solidaris, difusió de coneixements culturals i científics, etc.), al costat d'aspectes que no ho són gens (narcotràfic, increment de la distància entre els països industrialitzats i països pobres, tendència al pensament únic, etc.).

Des del punt de vista de la comunicació, fa una mica més de 30 anys que estem vivim una etapa de transformacions accelerades i sembla imposar-se la denominació societat de la informació i la comunicació, per referir-nos als darrers anys

del segle XX i als inicis del segle XXI; una societat que està provocant l'emergència d'habilitats i valors nous, i la valoració d'un perfil d'individu capaç de produir coneixements científics i tècnics i, al mateix temps, de disposar d'habilitats en la relació interpersonal. Tot plegat, contribuirà a produir enormes transformacions en l'àmbit de l'economia, de les relacions socials, del treball, de l'educació, de la cultura, de l'oci i de la vida quotidiana en la nostra societat.

Únicament a Europa, en els darrers anys, el mercat audiovisual ha anat creixent a un ritme sostingut del 10% anual i a escala mundial, els càlculs per a l'any 2000 indicaven que el 7% del PIB mundial corresponia al sector audiovisual (telecomunicacions, informàtica i audiovisuals), al mateix temps que, des del punt de vista del mercat de treball, s'observa una tendència sostinguda a la creació de llocs de treball en el sector dels serveis que utilitza les noves tecnologies de la informació (cable, publicitat, ensenyament, teletreball, comerç electrònic, etc.), més que no pas en la indústria que produeix aquestes tecnologies.

En la societat actual, existeix una demanda creixent d'especialistes en comunicació i, molt especialment, en comunicació audiovisual. A més a més, la innovació continuada en la tecnologia audiovisual i en els llenguatges que li són propis, així com l'aparició de nous mitjans de comunicació, gràcies a l'expansió de la WWW i del cable, exigeixen la formació d'un nombre creixent d'especialistes universitaris en matèria de comunicació audiovisual, per tal d'atendre la demanda social en els àmbits de la televisió, el vídeo, el cinema, la ràdio, el periodisme electrònic i els multimèdia.

L'inici dels estudis de comunicació audiovisual a la Universitat de Lleida

L'any 1968, el Ministeri d'Educació i Ciència reconegué oficialment l'Estudi General de Lleida i s'iniciaren les classes de l'extensió de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, i el 1971-1972 s'engagaren les activitats d'una nova

extensió universitària (Filosofia i Lletres), que depenia de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'any 1974, els estudis s'encabiren dins l'antic convent de dominics del Roser i el curs 1975-1976, l'extensió de Filosofia i Lletres passà a dependre de la Universitat de Barcelona. En la dècada dels vuitanta, es va produir l'autèntica expansió dels estudis universitaris a Lleida i l'any 1987, l'extensió de Lletres va esdevenir facultat. En el curs 1981-1982, se celebrà el primer claustre de l'Estudi General, que s'havia convertit en la VI Divisió de la Universitat de Barcelona. Finalment, l'any 1991, el Parlament de Catalunya aprovà la llei de creació de la Universitat de Lleida, institució moderna que enllaça amb la tradició universitària estroncada dos-cents setanta-quatre anys abans i, sobretot, amb els esforços realitzats, a partir de 1968, per la societat civil lleidatana i per la comunitat universitària.

En el curs 1996-1997, en el marc de la Facultat de Lletres i amb el suport del Vicerectorat d'Activitats Culturals i Projectió Universitària, el Departament de Filologia Catalana i el grup periodístic i audiovisual SEGRE van iniciar, conjuntament amb 109 alumnes matriculats, la impartició del Curs de Postgrau de Mitjans i Tècniques de Comunicació (Curs de Postgrau de Tècniques Audiovisuals, des del curs 1999-2000). En el curs 1999-2000, l'esmentat curs va adoptar definitivament una fórmula eminentment pràctica i definitivament especialitzada, gràcies a la utilització dels espais i els recursos tècnics i humans de Segre Ràdio i Televisió de Catalunya a Lleida, així

com a la incorporació d'especialistes en periodisme electrònic i multimèdia, la qual cosa constituí un nou i interessant episodi de cooperació fruitosa, entre la UdL i l'àmbit empresarial i institucional. Aquests cursos de postgrau van ésser l'embrió d'allò que posteriorment desembocà en l'arrencada de la titulació de comunicació audiovisual, d'acord amb el model fixat pel Reial Decret de 30 d'agost de 1991. En el mes de gener de 2001, la Conselleria d'Ensenyament, Universitats i per a la Societat de la Informació (DURSI) proposà la creació, a la Universitat de Lleida, d'aquesta titulació de segon cicle i després de la intervenció de la Comissió de Programació Universitària, fou definitivament aprovada per una resolució de 15 de maig de 2001, en el marc de la programació universitària per al període 2001-2004.

Per primer cop i per tal d'iniciar els estudis de comunicació audiovisual en el curs 2002-2003, en el mes de setembre de 2002 es realitzà una prova de selecció per a l'accés a la titulació, a la qual es presentaren 77 alumnes, dels quals 25 foren acceptats per cursar els complements de formació, per als quals foren contractats dos professors, al llarg del curs 2002-2003. En el curs següent (2003-2004), s'han pogut matricular 25 alumnes més, s'ha iniciat la impartició del primer curs de la titulació, s'ha inaugurat una aula multimèdia especialitzada i tres professors més i dos tècnics especialistes. En el mes de novembre de 2003, el Departament de Filologia Catalana (al qual estava adscrit el professorat de la titulació) va modifi-

car el seu reglament, canvià el seu nom pel de Filologia Catalana i Comunicació i constituí la unitat departamental de Comunicació Audiovisual.

Els estudis d'aquesta llicenciatura de segon cicle —a la qual es pot accedir des del primer cicle de qualsevol altra llicenciatura— han de proporcionar la formació necessària per qualificar els i les alumnes professionals en l'àmbit de la comunicació audiovisual, orientats cap a les noves tecnologies (periodisme electrònic, WWW, WebTV, etc.), i perquè puguin accedir, entre d'altres, a les següents sortides professionals: disseny i coordinació de productes audiovisuals, multimèdia i telemàtics; realització de televisió i ràdio; direcció i producció de cinema, ràdio, televisió i productes multimèdia; periodisme electrònic; guionatge; crítica; docència de l'audiovisual, etc.

En aquests moments, s'està arribant a la fi del procés d'elaboració i discussió d'un detalladíssim i ambiciós pla estratègic (<http://www.udl.es/centres/fll>) que ha fixat les pautes seguides fins ara i les que regularan el futur de la titulació, al mateix temps que es continua treballant en múltiples fronts: projecte de digitalització, en conveni amb la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió; disseny d'un plató i de la resta de les instal·lacions necessàries (magatzems, estudis, llocs d'edició...) per a la implementació dels estudis; disseny d'un programa de pràctiques; contactes per a la realització d'un doctorat interuniversitari, etc.

Tot això s'esdevé, com ja s'ha dit, en uns moments en què hi ha un interès generalitzat per la inversió en el camp de la comunicació audiovisual. D'una banda, sorgeixen noves empreses, professions i ofertes; de l'altra, cada cop hi ha una

demanda més gran, per part d'institucions socials i polítiques i d'individus de persones que poden contribuir a la generació de coneixement i a la recerca de noves formes de comunicar-lo. De manera gairebé unànime, les universitats catalanes i espanyoles s'han fet ressò d'aquesta necessitat, la qual cosa evidencia que comunicació audiovisual és un ensenyament emergent, ja que a les ofertes clàssiques de la UAB, la URL i la UPF s'han sumat, en els darrers quatre anys, les de la UB, la URV, la UVic i la UOC. Si reflexionem sobre la creixent inversió que les diferents universitats catalanes estan realitzant en aquest camp, veurem que justifiquen tant l'oportunitat de l'arrencada d'aquests estudis a la Universitat de Lleida com la necessitat de realitzar una inversió decidida i important de la posada en els recursos humans i materials que són imprescindibles per a la implementació de les accions estratègiques definides en el projecte de la UdL.

Ara, doncs, només resta que l'actuació coordinada i eficaç de la Universitat de Lleida, de la Facultat de Lletres i del Departament de Filologia Catalana i Comunicació, amb el suport de les administracions —especialment pel que fa al capítol d'inversions— i del sector empresarial —que necessita professionals qualificats i competents— desemboqui, amb l'ajut suplementari d'una certa complicitat, pel que fa a la societat i a les institucions lleidatanes, en la definitiva implementació d'uns estudis amb futur i que haurien d'actuar, simultàniament, com a revulsiu en el procés d'actualització, reforma i relançament de les actuals titulacions de la Facultat de Lletres, en uns moments en què la imminent implantació de l'Espai Universitari Europeu (declaració de Bolònia) ens enfronta a reptes decisius i transcendents, per al futur dels nostres estudis universitaris.